

INTERVIEW BAREND VAN DER VEEN

VOORBEELDFORMULE IN FRIESLAND: DE NIJE PLEATS

De Nije Pleats is Fries voor ‘de nieuwe boerderij’. Kort samengevat is het een onderzoek door een onafhankelijk kernteam naar schaalvergroting. Met als doel om grote agrarische gebouwen zo goed mogelijk in te passen in het Friese landschap. Het idee werd ontwikkeld door de provincie Fryslân en wordt inmiddels door Friese gemeenten in praktijk gebracht.

De regie van Nije Pleats sessies ligt bij die Friese gemeenten. Zij gebruiken de systematiek om uitbreidingswensen van ondernemers te faciliteren met een integrale aanpak. Barend van der Veen, planoloog en adviseur ruimtelijke ordening bij Bügel-Hajema Adviseurs is procesmanager van Nije Pleats werksessies en vertelt erover.

‘Voordat de Nije Pleats methode werd ontwikkeld is in de provincie Friesland veel onderzoek gedaan naar schaalvergroting in de melkveehouderij. De conclusie luidde: schaalvergroting kan overal in de provincie, maar dan moet je het wel goed doen; met maatwerk. Én er moeten niet te veel regels geformuleerd worden, want dat staat kwaliteit in de weg. In Friesland hebben we gemerkt dat deze systematiek moest rijpen en groeien, maar het werkt goed. We hebben nu ongeveer 100 werksessies gehad; slechts in twee of drie gevallen kwamen we er niet uit.’

‘Voor Friese agrarische ondernemers die groter willen worden dan 1,5 ha is de Nije Pleats systematiek verplicht. Op die manier worden bij schaalvergroting alle belangen zorgvuldig afgewogen.’

Hoe werkt de Nije Pleats precies?

‘Als ik ingeschakeld word voor een aanvraag, dan leg ik allereerst het bestemmingsplan en de welstandsnota aan de kant. Die staan namelijk goed maatwerk vaak in de weg en met een Nije Pleats sessie scheppen we juist nieuwe ruimtelijke kaders voor de ontwikkeling van het bedrijf. Ik breng een deskundigenteam bij elkaar die bij en samen met de ondernemer, op de locatie zelf, 30 tot 40 jaar vooruitkijkt. De kracht van zo’n werksessie is dat al die deskundigen én de ondernemer in een vroegtijdig stadium discussiëren over standpunten. Alleen standpunten aan elkaar vertellen is niet genoeg; het gaat erom dat de ‘waarom-vraag’ met elkaar wordt gedeeld. Maar er wordt ook gesproken of er robots in de stal moeten komen, of er ventilatie moet zijn. En we nemen altijd de context mee in het gesprek, zoals hergebruik van bestaande gebouwen, financiële mogelijkheden en bedrijfsopvolging.’

Moet dat bij elke bedrijfsuitbreiding in Friesland?

Voor Friese ondernemers die groter willen worden dan 1,5 ha is de Nije Pleats verplicht. Dat is door de provincie opgelegd zodat bij die schaalvergroting alle belangen zorgvuldig en integraal worden afgewogen. Het gaat dan ook niet alleen om landschappelijke inpassing van een bedrijf, maar ook om de maatschappelijke inpassing.

Mooi of niet mooi?

Over wat mooi is wordt tijdens Nije Pleats werksessies niet gesproken, vertelt Barend van der Veen. 'Het gaat erom wat logisch is. Over goede verhoudingen tussen groen en steen. In de jaren 70 is die verhouding in veel gevallen totaal verloren gegaan, maar nu is er weer een kans om herkenbare agrarische erven te maken. Bijna nooit wordt trouwens gedacht aan sloop, maar toch kan sloop soms veel ruimtelijke kwaliteit opleveren. Hoe dan ook: bij plannen voor schaalvergroting is er geen wet van Meden en Perzen, het is en blijft maatwerk op locatie. Vorige week had ik een werksessie waarbij we ervoor gekozen hebben om beplanting helemaal weg te laten. Bij die boerderij loopt namelijk een fietspad pal langs de stal en door die vrij en open te laten kunnen passanten straks naar binnen kijken. Een stal met een dak op poten bleek opeens een veel beter plan. Overigens kwam de boer zelf op dat idee.'

Ik merk overigens in het algemeen dat ondernemers heel maatschappelijk bewust aan het ondernemen zijn. Koeien in de wei doen ze niet alleen voor zichzelf, maar ook voor de burens. Ze willen dat ook anderen trots zijn op het bedrijf.'

In Drenthe zijn die gesprekken met ondernemers tot nu toe vaak op het gemeentehuis. Werkt dat ook?

'Wij doen een keukentafelgesprek altijd bij de boer op locatie. In de pilotfase van de Nije Pleats deden we de gesprekken ook wel op het gemeentehuis, maar het bleek al snel onhandig. Iedereen ging dan vooraf even op de locatie kijken en vervolgens reden we met z'n allen richting gemeentehuis.'

Wie zitten er eigenlijk om tafel?

'Standaard zit naast de ondernemer een welstandsarchitect aan tafel, betrokken gemeentefunctionarissen en een onafhankelijke landschapsarchitect. Soms nodigen we ook burens uit of, als er sprake is van een conflict, een partij die burens vertegenwoordigt. Het gebeurt ook regelmatig dat een adviseur van de ondernemer of iemand van een tekenbureau aanwezig is. In sommige gevallen schuift de boerin aan of zelfs de hele familie. Al die inbreng is goed, want iedereen kijkt er weer anders tegenaan.'

Heeft zo'n gesprek altijd dezelfde opbouw?

'Ja. En ik zeg altijd bij het begin: binnen 2 uur zijn we eruit. We beginnen heel concreet met het verhaal van de boer. Iedereen krijgt

zo een beeld van de onderneming en de ondernemers. Daarna wordt het verhaal van de landschappelijke kwaliteiten van de plek verteld om te kijken welke aanknopingspunten er zijn. Tot slot volgt het verhaal van de gemeente. Na de verhalen gaan we naar buiten en bekijken we de boerderij en het erf. Het bezichtigen van de locatie moet je vooral niet als eerste doen. Als je eerst naar het verhaal luistert, dan kijk je namelijk anders.

Na de bezichtiging trekken we een uur uit om te gaan schetsen. Daar doet iedereen aan mee en dat is heel laagdrempelig en praktisch. We wegen alle belangen af en vertalen ideeën door te direct te visualiseren. Hier is de rol van de landschapsarchitect van groot belang. Het vereist dat zo iemand direct kan schetsen en op een praktisch niveau kan schakelen. Uiteindelijk maak ik een verslag van de uitkomst waarin alle overwegingen staan waarom iets wel of niet kan en waarom bepaalde keuzes zijn gemaakt. Bij dat advies zit ook een globale schets. Dat betekent niet dat daarmee de bouwtekening klaar is. Je moet het zien als een ontwikkelingsconcept, waaraan alle partijen aan tafel zich conformeren. Maar als de boer zich daaraan houdt, dan gaat het heel snel door de toetsing.'

Meer informatie:
www.nijepleats.nl